مجلهٔ پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت
شمارهٔ پیاپی ۷۲، بهار و تابستان، سال۱۴۰۳
Journal of research on Issues of Education
مقاله علمی پژوهشی | http://isoedmag.ir | Research Article
صفحه ۵۹-۷۲

عنوان: تدوین و اعتباریابی بسته کمک‌آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب

مرضیه رضائی سلطان‌آبادی[۱]، پروین کدیور*[۲]، اسماعیل سعدی‌پور(بیابانگرد)[۳]

چکیده

پژوهش حاضر باهدف تدوین و اعتباریابی بسته آموزشی درس دین و زندگی پایه دهم مبتنی بر تئوری انتخاب انجام شد. روش پژوهش برای مرحله طراحی و تدوین بسته آموزشی، روش توصیفی – تحلیلی با رویکرد سنتزپژوهی آمیخته بود. مضامین اصلی بسته آموزشی و زمان موردنیاز برای آموزش برگرفته از منابع کتبی همچون الگوی مدارس گیلانت گرمار و مقالات و طرح‌های پژوهشی داخلی و خارجی بود. برای روایی یابی بسته، ضمن استفاده از روش روایی صوری، از روش روایی محتوایی به شیوه کیفی و کمی با پانل خبرگان ۱۴ نفری استفاده شد. ۱۴ نفر از متخصصان به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد که ۱۰ نفر در حوزه روان‌شناسی و دو نفر در حوزه برنامه‌ریزی درسی و دو نفر هم در حوزه تعلیم‌وتربیت بودند و از دو ضریب نسبی روایی محتوا و شاخص روایی محتوا استفاده شد. حداقل و حداکثر میزان ضریب نسبی روایی محتوا برای هر آیتم بسته ۰/۷۱. و ۱ محاسبه شد و میزان شاخص روایی محتوا در عمده جلسات به سمت عدد (۰/۸۵)برای تمامی هدف‌ها در پروتکل آموزشی به دست آمد. نتایج نشان داد بسته آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب برای دانش‌آموزان پایه دهم از روایی صوری و محتوایی مناسبی بهره‌مند است و روایی لازم را برای کاربردهای آموزشی و استفاده پژوهشی دارد.

اطلاعات مربوط به مقاله

کلید واژگان
بسته آموزشی، تئوری انتخاب، درس دین و زندگی، پایه دهم

[۱]. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.kazem.ebrahimi2@gmail.com
[۲]. نویسنده مسئول: استاد تمام پایه ۴۶، گروه روانشناسی، واحد تهران، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. Kadivar220@yahoo.com
[۳]. استاد تمام، گروه روانشناسی، واحد تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران، E.sadipour@atu.ac.ir

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

مقدمه

در دنیای امروز تحصیل علم و دانش بخش مهمی از زندگی افراد را تشکیل می‌دهد و کمیت و کیفیت تحصیل نقش مهمی را در آینده افراد ایفا می‌کند. ازاین‌رو موفقیت فراگیران همواره از اولویت‌های نظام‌های تربیتی است (جوادی،۱۳۹۹). از طرفی کیفیت یکی از مهم‌ترین مسائل عصر حاضر است که نه‌تنها در صنعت بلکه در دنیای رقابتی امروز در آموزش‌وپرورش بیشتر از آن مطرح است، چرا که امروز دیگر سرمایه ملی یک کشور، پول و زمین نیست، بلکه دانش و نیروی انسانی آموزش‌دیده و مبتکر و خلاق است (خالق خواه،۱۳۹۷).

همچنین مقطع آموزش متوسطه یکی از مهم‌ترین مقاطع تحصیلی در تربیت نسل‌های آینده است که باید مسائل آموزش مربوط به آن در ابعاد مختلف در نظر قرار گیرد و دوره جوانی با هجوم انواع پرسش‌های دینی همراه می‌شود و در کنار عشق و علاقه به دانش دین و کنجکاوی بسیار در آن دسته‌ای پنهان و پیدایی سعی در غبارآلود کردن اذهان جوانان نسبت به باورهای دینی دارند، بی شک هر گاه آن عطش روحی و این پرسش‌های پی‌درپی با آموزه‌های دینی آشنا نشوند با مشکلات زیادی روبرو خواهند شد. (رضوی و همکاران ۱۳۹۴) و از طرفی رشد و بهبود تدوین برنامه درسی از مهم ترین امور آموزش و پرورش محسوب می شود که به طور پویا و مرتب باید مورد بازنگری درسی و بهبود قرار گیرد،همچنین در بخشهای مختلف سند تحول بنیادین به این پویایی و به روز بودن امر آموزش اشاره شده است. ازآن جمله می‌توان به جمله طراحی و تدوین برنامه آموزشی انعطاف پذیر و متناسب با ویژگیهای شخصیتی و محیطی استعدادهای گوناگون دانش آموزان به منظور شکوفایی استعدادها ی خاص و افزایش کار آمدی و مفید بودن است،اشاره کرد(راهکار ۷/۵).طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقش های دختران و پسران(راهکار ۶/۵) طراحی وساخت فضاهای تربیتی متناسب با برنامه درسی(راهکار ۱۴/۱) ایجاد و متناسب سازی فضاهای تربیتی با ویژگیها و نیازهای دانش آموزان(راهکار ۱۴) که این اولویت ها در پژوهش حاضربا طراحی کردن بسته آموزشی درس دین و زندگی مد نظر قرار می‌گیرد..

یکی از نظریه‌های ارزنده که این سال‌ها در آموزش بسیار پر کاربرد است تئوری انتخاب است که در یک تعریف ساده می‌توان گفت که این نظریه در مورد انتخاب‌ها و چگونگی و چرائی انجام آنهاست تئوری انتخاب تبیین می‌کند که ما به‌عنوان یک انسان برای دست‌یافتن به آنچه می‌خواهیم چگونه رفتارمان را انتخاب می‌کنیم بر اساس این تئوری تمامی آنچه ما انجام می‌دهیم یک رفتار است و هر رفتار برای ارضای یک یا چند نیاز ارضا نشده و نیز اینکه همه رفتارها عمدی و انتخابی هست و از درون ما برانگیخته می‌شوند وبا توجه به ناکامی ما آن رفتار صادر می‌شود این درست بر خلاف نظریه‌هایی است که می‌گویند ما در دنیایی از کنترل بیرونی به سر می‌بریم و توسط عوامل بیرونی برانگیخته می‌شویم (قاسمی، ۱۳۹۸).

نظریه انتخاب که در آن رویکردهای انسانی – شناختی و تا حدودی سازنده‌گرایی و پسامدرن ،بارز است و جنبه فرا فرهنگی دارد، در بین رویکردهای موجود روان شناختی با مفاهیم درس دین و زندگی همخوانی بسیاری دارد زیرا قالب های پذیرش بی قید و شرط مراجع،احترام به آزادی ،قدرت انتخاب و مسئولیت پذیری از جمله مفاهیم رویکرد انسانگرایی است که در نظریه انتخاب متبلور شده است(گلاسر،۱۳۹۴).

در تئوری انتخاب بر پنج نیاز اساسی انسان به‌عنوان هدف رفتار، تأکید می‌شود. این نیازها درونی، جهان‌شمول، پویا و هم‌خوان با یکدیگر ندو شامل نیاز به عشق و تعلق، بقا، قدرت و پیشرفت، آزادی و خودمختاری، تفریح و لذت می‌شوند. (گلاسر ۱۹۹۸،ترجمه فیروز

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

بخت۱۳۸۵). نظریه انتخاب تکنیک مدار نیست،فرایند مدار است و فرایند مدار یعنی از ابتدا یک نظریه کاملا روشن درباره رفتار وجود دارد،مبنی بر اینکه چرا انسان رفتار میکند و چگونه رفتار می کند(صاحبی،۱۳۹۱).

نظریه انتخاب معتقد است هنگامی که افراد در ارضای نیازهای خود ناکام می‌شوند، دست به رفتار می‌زنند، یعنی رفتار و عمل خاصی را انتخاب می‌کنند تا شاید بدان وسیله نیازهایشان را برآورد کنند. همچنین این نظریه توضیح می‌دهد که ما به‌عنوان یک انسان چگونه برای به‌دست‌آوردن آنچه می‌خواهیم دست به انتخاب می‌زنیم (گلاسر،۲۰۱۱).

از نظر گلاسر، وقتی دانش‌آموز ارزش مفاهیمی که به او آموخته می‌شود را درک نمی‌کند و این آموزش‌ها در زندگی واقعی او کاربردی ندارند، به تحصیل بی‌علاقه شده و تکالیف و معلمان را از دنیای کیفی خود خارج می‌کند (گلسر،۱۹۹۸، ترجمه فیروز بخت،۱۳۸۵). میر عارفین (۱۳۹۰) در مقاله آسیب‌شناسی کتاب‌های دین و زندگی از منظر توجه به نیازهای دانش‌آموزان به این نتیجه رسید که ورود اطلاعات و فناوری‌های جدید به عرصه زندگی نیازها و فرهنگ‌های جدیدی را به دنبال می‌آورد. ضرورت دارد که در برنامه درسی ضمن پاسداری از ارزش‌ها و باورهای دینی اسلام زمینه‌ها و فرصت‌هایی متناسب با تغییرات و تحولات جهانی در این حوزه از دانش و معرفت بشری فراهم کرد و از رهگذران دانش‌آموزان را برای زندگی و برنامه‌ریزی صحیح در عصر جدید آماده کرد که کتاب مذکور به نیازهای دانش‌آموزان از این منظر توجهی ندارد. همچنین اصل مهم در تعلیم‌وتربیت این است که باتوجه‌به موقعیت، افراد و مسائل از روش‌های مختلف استفاده گردد و کار علم این است که به فراگیران کمک کند تا به لایه‌های ساده تا پیچیده علم دست یابند، ضمناً برای اینکه باتوجه‌به تغییر و تحولات جهان، نظام آموزشی هم پویا و پابرجا بماند، لازم است از روش‌های جدید استفاده کند. درغیر این صورت علم شرایط نابودی خودش را فراهم کرده است (رحیمی،۱۳۹۹). یکی از این روش‌های جدید می‌تواند استفاده از کمک بسته‌های آموزشی در حیطه تعلیم تربیت باشد.

در تحقیق عبدلی سلطان احمدی و همکاران (۶۱:۱۳۹۱)نشان داد که اگر چه میزان پاسخگویی کتاب دین و زندگی متوسطه به برخی نیازهای روانی فراگیران از جمله محبت و ابراز وجود ،امنیت،داشتن هدف و نظم جویی در حد مطلوب پاسخ نداده و به طور معنی داری با رفع این نیازها فاصله دارد. شیخ زاده (۱۳۹۲) در مقاله آسیب شناسی برنامه دینی به عنوان الگوی تغییر در برنامه درسی دوره متوسطه به این نتیجه رسید که امروزه در برنامه درسی مدارس ما مدرسه محیطی را ایجاد می کند که آن محیط پاداش زیادی را به تفکر خلاق نمی دهد و بر شکلی از عقلانیت که همگرایی را در مورد شناخت شده ها بیشتر از کشف ناشناخته ها تاکید دارد. سلطانی (۱:۱۳۹۷) در تحقیق خود گزارش کرده که یافته های حاصل نشان دهنده این است که دانش آموزان دیدگاه مناسبی نسبت به درس دین و زندگی نداشته و حتی باورهای آنهاضعیف تر شده است . پژوهشگر مذکور تصریح می کندکه می توان با کاربردروشهای فعال ،همچون پرسش و پاسخ و پیوند زدن مطالب درس دینی با واقعیت های روزمره زندگی تا حدودی می توان مشکلات این درس را حل کرد. حیدر پور و همکاران (۳۵:۱۳۹۷) در تحقیق خود نشان داده اند که در راهنمای برنامه درس دین و زندگی دوره متوسطه دوم بیشتر به نگرش ها و ارزش های اسلامی توجه شده ،ولی درآن از بعد عینی و کاربردی سبک زندگی اسلامی و ایرانی خبری نیست. سولماز خادمی(۱۳۹۸) در مقاله ای به تحلیل محتوای برنامه درسی دین و زندگی پرداخته و نتایج تحقیق نشان دادمیزان توجه محتوای آموزشی کتاب درسی به خلاقیت و تفکر انتقادی و ابراز وجود دانش آموزان در سطح ضعیفی قرار دارد و از این روپیشنهاد می شود که محتوای کتاب درسی مذکور توسط مولفین و برنامه ریزان درسی مورد بازبینی و تجدید نظر قرار گیرد . .قدم پور و همکاران (۱۳۹۹)د رمقاله ای با عنوان تاثیر آموزش تفکر مبتنی

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

بر مثبت نگری بر عمل به باورهای دینی و خود کنترلی به این نتیجه رسیدند که آموزش تفکر مبتنی بر مثبت نگری باعث افزایش عمل به باورهای دینی و خود کنترلی در افراد می شود. طبق نتیجه تحقیق امینی (۱۳۹۹) برنامه درسی دین و زندگی مقطع متوسطه فاقد کارکردهای مورد انتظار تربیتی و تاثیرات مثبت بر روی یادگیر یهای دینی و اخلاقی دانش آموزان باشند . بدیهی است به کار گیری راهکارهای علمی جهت حل مشکلات مذکور می تواند باعث کارآمدی هر چه بیشتر نظام آموزشی کشور در درس دین و زندگی شده و دانش آموزان را نیز از فضایل دینی مورد نظر بهره مند سازد. رضوی و همکاران(۱۳۹۴) در مقاله تحلیل محتوای کتاب های درس دین و زندگی دوره متوسطه به این نتیجه رسیدکه ،متاسفانه آن گونه که باید،در جهت شناخت و آموزش انها در مدارس به طور جدی تلاشی صورت نگرفته است و در پژوهش های انجام شده بر مبنای اصول و روشهای تربیتی به این نتیجه رسید که در گام های تربیتی کتابهای سه پایه تحصیلی، اصل تذکر بیشترین فراوانی و اصل عدل کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده است ،شاید بتوان گفت متن درسها بیشتر جنبه عقلانی و متن گام های تربیتی بیشترجنبه تهییجی دارد. اسلامیان وهمکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به موضوع چالش ها و راهکارهای اجرای برنامه درسی مبتنی بر تفاوتهای فردی درس دین و زندگی در نظام آموزش و پرورش ایران پرداختند. نتیجه تحقیق نشان داد که یکی از چالشهای مورد توجه ضعف دانشی و عملی معلمان در شیوه تدریس ،عدم جذابیت و برانگیزانندگی محیط یادگیری ،محدودیت امکانات و تجهیزات آموزشی فناورانه و روز آمد و ضعف در سیستم اموزشی در برنامه های درسی و عدم استقلال معلم در انطباق دادن اهداف با تفاوتهای فردی دانش‌آموزان، عدم تناسب محتوا با نیازهای گوناگون دانش آموزان می باشد.

باتوجه‌به یافته‌های پژوهشی که ذکر شد و همچنین تلاش‌هایی که در خصوص تدوین بسته‌ها و پروتکل‌های آموزشی مبتنی بر روان‌شناسی مثبت‌نگر انجام شده است، از جمله می‌توان به پژوهش‌های رعیت ابراهیم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)،آل بویه،طباطبایی(۱۳۹۵)،صادقی و بیرانوند(۱۳۹۶)،علوی ،قدم پور و غضنفری(۱۳۹۶)،یکانی زاد،گل محمد نژاد ،بهرامی و سلیمان نژاد(۱۳۹۷)بدری و گرگری ،نعمتی ،واحدی و طاهری (۱۳۹۸)اشاره کرد، هم چنین تحقیقاتی درخصوص ضعف های برنامه درس دین و زندگی انجام شده ،از جمله خادمی (۱۳۹۸)،امینی(۱۴۰۰)،اسلامیان و همکاران(۱۴۰۰)، با وجود این بسته ها و پروتکل ها ی آموزشی مذکور عمدتا به برخی مفاهیم روانشناسی مثبت نگر و روش ها معطوف بوده و در هیچ یک از آنها به صورت جامع به جوانب اساسی تئوری انتخاب و ضعف های کتاب درسی دین و زندگی یک جا نپرداخته است وبا نگاهی به اسناد تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنی بر استقرار نظام خلاقانه و اصلاح و نوآوری در آموزش و پرورش در راستای تربیت جامعه و ایجاد متناسب سازی فضاهای تربیتی با ویژگیها و نیازهای دانش آموزان، همچنین اصلاح و باز تدوین متون و مواد آموزشی در درس علوم انسانی و ایجاد تنوع در فرصت های تربیتی و طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقش های دختران و پسران و در نهایت توانمند سازی دانش آموزان ساکن مناطق محروم و استفاده از ظرفیت برنامه درسی و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور لازم است. هر چند در دهه های اخیر پیشرفت های زیادی در خصوص تولید برنامه های آموزشی و روانشناختی انجام شده است با این حال بیشتر این برنامه ها با تمرکز برجنبه های خاصی از مفاهیم روانشناسی مثبت نگرمانند تاب آوری ،بهزیستی ،شادکامی وموفقیت تحصیلی دانش آموزان (فرگوسن،۲۰۱۸و وایت کرن ،۲۰۱۸) طراحی شده اند. با توجه به اینکه یکی از مهم ترین وظایف روانشناسی تربیتی ،تحقیق و پژوهش در خصوص ارائه روشهای گوناگون جهت پیشبرد بهتر اهداف آموزشی و تربیتی است، سوال اصلی در این پژوهش عبارتست از:

آیا بسته آموزشی درس دین و زندگی از اعتبار لازم برای انتقال محتوای آموزشی برخوردار است؟

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

روش‌شناسی پژوهش

اجرای این پژوهش در دو مرحله کلی صورت گرفت، در مرحله اول پژوهش، برای تبیین چارچوب مفهومی تئوری انتخاب و همچنین طراحی و تدوین بسته آموزشی، از روش توصیفی – تحلیلی با رویکرد سنتزپژوهی آمیخته (سندلووسکی، ولیسو بارسو،۲۰۰۶)استفاده شد. سنتزپژوهی آمیخته، مرور سیستماتیکی است که نتایج مطالعات کمی و کیفی حوزه‌ای مشترک از پژوهش‌های تجربی را ترکیب می‌کند. در مقایسه با دیگر روش‌های پژوهش ترکیبی که موضوع مجموعه‌داده‌های ترکیبی از داده‌های کمی و کیفی (برای مثال، مصاحبه و مانند آن) است، داده‌های آن از یافته‌های مطالعات کمی و کیفی اولیه و از پژوهش‌های تجربی به دست می‌آید (سندلووسکی، ولیس و باروسو،۲۰۰۶). نتایج آن دقیق‌تر از روش‌های ترکیبی دیگر و هدف توسعه خلاصه شواهد و نظریه و قضاوت نظریه‌های رقیب و تعیین عناصر فعال، اثربخشی و پیوندهای ضعیف در زنجیره انجام مداخلات، برنامه و سیاست‌هاست (سندلووسکی، ولیس، لیمن و کرندل،۲۰۱۲). در تعیین مراحل سنتزپژوهی نظرات مختلفی مطرح شده است؛ اما هرد (۱۹۸۱) مراحل هفت‌گانه زیر را مطرح کرده است.

- شناسایی منابع دست‌اول
- بازنگری و تحلیلی مفهومی عناصر اصلی
- شناسایی خوشه‌های اطلاعات برای الگوی مطلوب بر اساس الگوهای تحلیل مفهومی.
- در کنار هم قراردادن اطلاعات در درون هر دست.
- چرخه‌ای مکرر از تحلیل – ترکیب تا دسته‌ها به اعتبار لازم برسند و بیانیهٔ نهایی به دستید.
- مرتب‌کردن دسته‌ها برای کاربست موردنظر.
- تفسیر مطالب ترکیبی (به نقل از مارش،۱۹،پاپ مد،علوم جهان اسلام وجهاد دانشگاهی بودند. با استفاده از روش۹۱)

در مرحله دوم پژوهش و پس از بازبینی و اصلاح برنامه طراحی و تدوین شده و به‌منظور تعیین روایی آن از روش روایی صوری و محتوایی استفاده شد. به‌منظور بررسی روایی صوری به شکل کیفی، از مصاحبه نیمه ساختاری با صاحب‌نظران و کارشناسان موضوع استفاده شد. محتوا و شیوه تدریس بسته آموزشی در پانل تخصصی متخصصین مورد بررسی قرار گرفته و تحلیل و ترکیب گردید و برای تعیین اعتبار الگوی پیشنهاد شده، نظرات آنها با مصاحبه نیمه ساختاری جمع‌آوری و نتایج با روش کیفی تحلیل شد. برای تعیین ضریب روایی محتوایی بسته آموزشی از روش لاوشه جهت تبدیل قضاوت کیفی متخصصان به کمیت استفاده شد. در این روش، ضریب روایی محتوایی بین +۱ تا-۱ است. به‌منظور به‌دست‌آوردن ضریب روایی محتوایی بسته آموزشی، از متخصصان روان‌شناس خواسته شد تا مراحل و محتوای برنامه طراحی شده را باتوجه‌به مقیاس سه‌درجه‌ای ضروری (۲)، مفید (۱) و غیرضروری (۰) درجه‌بندی کنند. برای محاسبه شاخص روایی محتوایی بسته آموزشی از فرمول (۱) استفاده شد. در این روش، باتوجه‌به تعداد افراد گروه پانل، حداقل مقدار قابل‌قبول برای تأیید اعتبار محتوایی اجزا بسته آموزشی ۰/۵۱ در نظر گرفته شد . (فرمول شماره ۱)

$$CVR = \frac{ne - (N \div 2)}{(N \div 2)}$$

=neتعداد داورانی که جلسات و محتوی جلسه را ضروری تشخیص می‌دهند=N/.تعداد کل داوران=CVR/ضریب روایی

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

جامعه آماری مربوط به تعیین روایی برنامه، مشتمل بر کل صاحب‌نظران و متخصصان حوزه‌های روان‌شناسی تربیتی،تعلیم و تربیت و برنامه ریزی درسی شاغل در مراکز علمی ،پژوهشی و اموزشی بودند که با روش نمونه گیری هدفمندو مبتنی بر روش نمونه گیری ملاکی ،تعداد ۱۴ متخصص(۱۰ نفر در حوزه روان شناسی ،۲ نفر در تعلیم و تربیت و ۲ نفر در حوزه برنامه ریزی درسی) به عنوان نمونه و اعضای پانل اعتبار بخشی انتخاب شدند. این متخصصان یا آثار علمی یا تجربیات عملی در حوزه مطالعاتی خود یا تجربه کافی کار با دانش آموزان پایه دهم را داشتند . همچنین در انتخاب این افراد سعی شد تاحد امکان نگاه بین رشته ای شودو از حوزه های علوم تربیتی ،روان شناسی مدرسه و روان شناسی کودک و نوجوان دارای اطلاعات نسبی باشند.در جدول زیر ویژگیهای پنل خبرگان آورده شده است.

جدول ۱-ویژگی های پنل خبرگان جهت روایی محتوایی بسته آموزشی

شماره	زمینه تخصص	جنسیت	مدرک تحصیلی	زمینه فعالیت
۱	روان‌شناسی عمومی	خانم	دکترای تخصصی	روانشناس مدرسه
۲	روانشناس بالینی	آقا	دکترای تخصصی	روانشناس مدرسه
۳	روانشناس تربیتی	خانم	دکترای تخصصی	روان شناس کودک ونوجوان
۴	روانشناسی تربیتی	خانم	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت
۵	روانشناس عمومی	خانم	دکترای تخصصی	روانشناس کودک و نوجوان
۶	روانشناس تربیتی	آقا	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت
۷	روانشناس بالینی	خانم	دکترای تخصصی	روانشناس کودک ونوجوان
۸	روانشناسی تربیتی	خانم	دکترای تخصصی	روانشناس نوجوان
۹	روانشناسی بالینی	آقا	دکترای تخصصی	روانشناس کودک و نوجوان
۱۰	روانشناسی عمومی	آقا	دکترای تخصصی	روانشناس کودک و نوجوان
۱۱	برنامه ریزی آموزشی	آقا	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت
۱۲	برنامه ریزی آموزشی	خانم	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت
۱۳	فلسفه تعلیم و تربیت	خانم	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت
۱۴	فلسفه تعلیم و تربیت	آقا	دکترای تخصصی	تعلیم و تربیت

ضمناً برای روایی پرسش‌نامه از شاخص روایی محتوا نیز استفاده می‌کنیم . (فرمول شماره ۲)

$$CVI = \frac{ne}{N}$$

=ne/ تعداد متخصصینی که گزینه ۳ و ۴ را انتخاب کرده اند =N/تعداد کل متخصصین =CVI/شاخص روایی محتوا

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق بر اساس مراحل مختلف سنتزپژوهی به شرح زیر ارائه شده‌اند. ابتدا، برای شناسایی منابع دست‌اول، مقالات، کتب و اسناد مرتبط با موضوع، محدود به سه دههٔ گذشته و با بهره‌گیری از پایگاه‌های اطلاعاتی و مراکز نگهداری منابع مکتوب گردآوری شد. پایگاه‌های اطلاعاتی مورداستفاده شامل اسکوپوس، وب او ساینس، پاپ مد، علوم جهان اسلام و جهاد دانشگاهی بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری نظری، موارد مرتبط با موضوع تحقیق انتخاب شدند و تا رسیدن به اشباع نظری در پاسخ به سؤال‌های تحقیق این کار ادامه

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

یافت. ملاک‌های ورود مطالعات و مقالات، نزدیک بودن عنوان یا موضوع مورد پژوهش به پژوهش حاضر و سال انتشار آنها بود. مطالعاتی که موضوع آنها به موضوع پژوهش حاضر نزدیک نبودند و یا سال انتشار آنها بیش از پانزده سال گذشته بود، از مطالعه خارج شدند. سپس،

عناوین محتوای آموزشی	شماره جلسه
معارفه – تعیین اهداف –بیان قوانین آموزشی –خوش آمد گویی– مقدمه ای برای تئوری انتخاب– انجام پیش آزمون	جلسه اول
آموزش مفهوم هدف وتفاوت آن بامفهوم ارزش(بااستفاده از کار عملی و کار برگ هدف و ارزش)– آموزش انواع هدفگذاری در زندگی با استفاده از کار عملی و انجام کار برگ و حیطه های هدف گذاری در زندگی– نمایش کلیپ آموزشی به منظور آشنایی عمیق تر با مفهوم هدفگذاری – آموزش مفهوم هوشمند سازی هدف با ذکر مثالهای کاربردی و بارش مغزی و تعامل با دانش آموزان همراه با کار گروهی و تکمیل کاربرگ هوشمند سازی و ارائه تکلیف برای کار در منزل	جلسه دوم
بررسی کار در منزل و رفع اشکال –معرفی مفهوم انواع نیازها در تئوری انتخاب با انجام کار برگ انفرادی نیازها و تعامل گروهی با دوستان جهت تعمیق و یادگیری بیشتر مفهوم نیازها –نمایش کلیپ آموزشی –آموزش ارتباط رفتارانسان با مفهوم نیازها	جلسه سوم
رفع اشکال و مرور اجمالی جلسه گذشته– آموزش مفهوم عشق و تعلق و مسئولانه زیستن از طریق انیمیشن "قصه شیرو نخجیران "تحلیل انیمیشن از طریق بارش فکری و تعامل با دانش آموزان –انجام کار برگ" تصمیمات مسئولانه و موثر" – معرفی آیات مسئولیت پذیری در آیات قرآن"اسرا۶۱–حجرات ۶–مدثر۳۸–اسرا۳۶–بقره۲۲۵–زمر۶"–ارائه کاربرگ کار در منزل"مسئولانه و موثر بودن تصمیمات روزانه من"	جلسه چهارم
بررسی کار برگ در منزل و رفع اشکال –آموزش مفهوم عشق و تعلق و تفاوت این دو مفهوم در تئوری انتخاب و اثرات آن بر سلامت روان– آموزش مفهوم رابطه و ارتباط ان با نیاز به عشق و تعلق از طریق بارش فکری و تعامل با دانش آموزان– آموزش مفهوم نیازها با تاکید نیاز بر قدرت و ارتباط آن با عشق و تعلق از طریق کار برگ –نمایش کلیپ آموزشی–ارائه کاربرگ کار درمنزل"انواع قدرت و کارهای روزانه من"	جلسه پنجم
بررسی کار در منزل جلسه گذشته و رفع اشکال – نمایش انیمیشن "داستان شاه و کنیز"–تحلیل نمایش از طریق تعامل با دانش آموزان و اموزش مفهوم نیازها با تاکید نیاز به عشق و تعلق – آموزش عادات مخرب و سازنده از طریق کار برگ عملی "معماری رابطه"–معرفی آیات عشق و محبت در قرآن کریم و انواع عشق و محبت از دیدگاه قرآن "طه ۸۳–۸۴–ال عمران۳۱–بقره۱۶۵–مریم۹۶یونس ۶۲–عادیات ۸–یوسف۳۰–بقره۲۱۶–آموزش مفهوم مسئولیت پذیری در رابطه عاطفی	جلسه ششم
مرور اجمالی جلسه گذشته و رفع اشکال–آموزش مفهوم دنیای مطلوب از طریق بارش فکری و تعامل با دانش آموزان – انجام کاربرگ "دنیای مطلوب از سه منظر افراد و اشیا و عقاید و افکار –انجام کار گروهی سه نفره در خصوص دنیای مطلوب –معرفی دنیای مطلوب معنوی و انجام کاربرگ "دنیای مطلوب معنوی"–آموزش مفهوم مسئولیت پذیری و حقوق انسان – ارائه تکلیف برای منزل	جلسه هفتم
بررسی تکالیف منزل و مرور اجمالی و رفع اشکال – ادامه آموزش دنیای مطلوب و تصاویر جایگزین و توضیحات تکمیلی در خصوص دنیای مطلوب –آموزش مفهوم نیازها و ارتباط ان با رفتار انسان–آموزش مفهوم دنیای ادراکی و دنیای واقعی از طریق کاربرگ عملی "دنیای ادراکی من"–" تحلیل فیلم آموزشی بادانش آموزان با توجه به آموزشهای دنیای مطلوب – دنیای واقعی –دنیای ادراکی –باورها	جلسه هشتم
رفع اشکال مبحث جلسه گذشته و مرور اجمالی –آموزش مفهوم مسئولیت پذیری وآموزش رفتار موثر ومسئولانه –آموزش مفهوم ماشین رفتار با کاربرگ ماشین رفتار– نمایش کلیپ اموزشی –معرفی یک فیلم آموزشی به عنوان تکلیف در منزل	جلسه نهم
پرسش و پاسخ از مباحث جلسه گذشته– جمع بندی مطالب و رفع اشکال از آموزشهای داده شده–جلسه پرسش و پاسخ – انجام پس آزمون	جلسه دهم

با مطالعه مبانی نظری، ماهیت فناوری و تجارب کشورها منطق و ساختار الگوی موردنظر کشف و شناسایی شد. در مرحله بعد، نسبت به تعیین ویژگی‌های عناصر اقدام و الگوی پیشنهادی در یک فرایند تحلیل و ترکیب در قالب جداولی از اطلاعات و ویژگی‌های موضوع پژوهش خلاصه و ارائه شد. سپس برای تعیین میزان تطابق الگوی پیشنهادی با وضعیت موجود، میزان به‌کارگیری مفاهیم روان‌شناسی

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

مثبت‌نگر ارزیابی شده و با ترکیب مضامین پر کاربرد دربسته آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب، مضامین اصلی استخراج گردید که در تدوین محتوای بسته آموزشی از آنها استفاده شد. در جدول ۱، مضامین پر تکرار مرتبط با درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب موجود در اسناد و منابع علمی ارائه شده است (فتی، موتابی،۱۳۸۵، میر کمالی،۱۳۹۱ و هوپر ۱۳۹۴).

جدول ۲: مضامین پر تکرار مرتبط با بسته آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب در اسناد و منابع علمی

اسناد و منابع علمی	مضامین اصلی
ویلیام گلاسر (۱۹۹۸)علی صاحبی (۱۳۹۰)امیر محمد پهلو نژاد(۱۳۹۸) وایت و کرن (۲۰۱۸)	نیازهای بنیادین
ویلیام گلاسر(۱۹۹۸)علی صاحبی (۱۳۹۹)	رفتار کلی
ویلیام گلاسر(۲۰۱۱)،علی صاحبی و امیر محمد پهلو نژاد (۱۳۹۸)	مفهوم هدفگذاری وهوشمند سازی اهداف
سلیگمن(۲۰۱۴)وگرینه و همکاران (۲۰۱۸)واترز (۲۰۱۱)	شناخت افکار ،احساس و رفتار
ویلیام گلاسر(۲۰۰۷)	مفهوم رابطه وعادات دور کننده و نزدیک کننده رابطه
ویلیام گلاسر(۱۹۹۸)علی صاحبی(۱۳۹۰)	مفهوم مسئولیت پذیری و انواع ان
ویلیام گلاسر(۱۹۹۸)علی صاحبی (۱۳۹۰)سید علی قاسمی(۱۳۹۸)	مفهوم دنیای مطلوب و مولفه های مرتبط با ان
ویلیام گلاسر(۱۹۹۸)علی صاحبی(۱۳۹۰)	مفهوم کنترل بیرونی و کنترل درونی
آیات قرآن مرتبط با مسئولیت پذیری (سوره اسراء۶۱-مدثر۳۸-اسراء۳۶-زمر۶-بقره۲۲۵-حجرات۶	مفاهیم مرتبط با مسئولیت پذیری و مسئولانه زیستن در قرآن
آیات (طه۸۳-۸۴-ال عمران ۳۱-بقره۱۶۵-مریم۹۶-یونس۶۲-عادیات۸-یوسف۳۰-بقره۲۱۶)	مفاهیم مرتبط به عشق و تعلق در آیات قرآن

در این بسته آموزشی، هر مضمون تئوری انتخاب به‌عنوان یک مهارت در نظر گرفته شده است که دانش‌آموزان پایه دهم برای توانمندسازی خود باید آنها را کسب کنند. در انتهای هر جلسه، تکالیفی به‌منظور تثبیت یادگیری به دانش‌آموزان ارائه می‌شود. این بسته با تأکید بر تئوری انتخاب بر خلاف اکثر رویکردها و برنامه‌های آموزشی در پژوهش‌های پیشین که تنها بر یک یا چند مفهوم محدود از روان‌شناسی مثبت‌نگر تأکید داشتند، در این بسته آموزشی سعی کردیم تعداد زیادی از مفاهیم کاربردی تئوری انتخاب برمبنای درس دین و زندگی برای دانش‌آموزان پایه دهم (از جمله هدف‌گذاری، انواع هدف‌گذاری، هوشمند کردن هدف، شناخت نیازها، شناخت احساسات، عوامل دورکننده و نزدیک‌کننده رابطه، نیاز به عشق و تعلق، مسئولانه زیستن، نیاز به قدرت و...) گنجانده شود. خلاصه جلسه‌های آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب در جدول ۳ ارائه شده است.

خلاصه جلسات آموزشی درس دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب

پس در واقع یافته‌های ما حاکی از این است که باتوجه‌به وجوه مشترک درس دین و زندگی و تئوری انتخاب در اسناد علمی و آیات مرتبط در قرآن کریم این بسته قابل طراحی‌کردن هست و ضمناً باتوجه‌به عدد به‌دست‌آمده در نسبت روایی محتوا که عدد ۰/۷۱ است که این بسته از اعتبار خیلی خو بی برخوردار است، همچنین شاخص روایی محتوا نیز برای روایی پرسش‌نامه استفاده می‌شود که در اینجا عدد محاسبه شده ۰/۸۵ است که قابل‌قبول می‌باشد.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

جدول ۳: بررسی شاخص روایی محتوایی بسته آموزشی

سؤال	CVI		CVR
آیا محتوای جلسه اول (خوش آمد گویی و معارفه، تعیین اهداف و قوانین آموزشی، مقدمه‌ای بر تئوری انتخاب) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	93%		86%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه)با محتوای مطرح شده در جلسه اول متناسب است؟	93%		86%
آیا محتوای جلسه دوم (آموزش مفهوم هدف‌گذاری و ارزش و هوشمندسازی اهداف) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	100%		100%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه)با محتوای مطرح شده در جلسه دوم متناسب است؟	100%		100%
آیا محتوای جلسه سوم (معرفی انواع نیازها، آموزش مفهوم مسئولیت‌پذیری، و آموزش ارتباط رفتار انسان با نیازها) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	100%		100%
آیا مدت‌زمان جلسه سوم (۹۰) دقیقه با محتوای مطرح شده در جلسه سوم متناسب است؟	100%		100%
آیا محتوای جلسه چهارم (آموزش تصمیمات مؤثر و مسئولانه، نمایش انیمیشن شیر و نخجیران با تأکید بر معرفی مجدد نیازها) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	93%		86%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه)با محتوای مطرح شده در جلسه چهارم متناسب است؟	107%		114%
آیا محتوای جلسه پنجم (آموزش مفهوم نیاز به قدرت و انواع آن، آموزش مفهوم رابطه) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	86%		71%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه) با محتوای مطرح شده در جلسه پنجم متناسب است؟	93%		86%
آیا محتوای مطرح شده در جلسه ششم (نمایش انیمیشن آموزشی شاه و کنیز و آموزش مفهوم نیاز به عشق و تعلق، آموزش عادات دورکننده و نزدیک‌کننده رابطه، آموزش مفهوم مسئولیت‌پذیری در رابطه عاطفی) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	100%		100%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه) با محتوای مطرح شده در جلسه ششم متناسب است؟	100%		100%
آیا محتوای مطرح شده در جلسه هفتم (آموزش مفهوم دنیای مطلوب، مقایسه دنیای مطلوب در افراد مختلف، آموزش مفهوم نیازها و ارتباط آن با انواع رفتار، معرفی دنیای مطلوب معنوی، آموزش مفهوم مسئولیت‌پذیری و حقوق) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	107%		114%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه) با محتوای مطرح شده در جلسه هفتم متناسب است؟	107%		114%
آیا محتوای جلسه هشتم (ادامه مفهوم دنیای مطلوب و معرفی مولفه‌های آن: افراد و اشیا و عقاید و باورها، معرفی دنیای واقعی و معرفی دنیای ادراکی و تفاوت آنها با یکدیگر، آموزش مفهوم مسئولانه و مؤثربودن رفتارشناسان با ذکر مثال‌های کاربردی) متناسب با اهداف آموزشی است؟	93%		86%
آیا مدت‌زمان جلسه (۹۰ دقیقه)با محتوای مطرح شده در جلسه هشتم متناسب است؟	100%		100%
آیا محتوای جلسه نهم (آموزش مفهوم کنترل درونی و کنترل بیرونی آموزش مفهوم مسئولیت‌پذیری و ارتباط آن با کنترل بیرونی، آموزش مفهوم ماشین رفتار و مؤلفه‌های آن) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	93%		86%
آیا مدت‌زمان جلسه نهم (۹۰ دقیقه) با محتوای مطرح شده در جلسه نهم متناسب است؟	100%		100%
آیا محتوای جلسه دهم (جمع‌بندی مطالب ارائه شده، پاسخ‌دهی به سؤالات دانش‌آموزان، انجام پس‌آزمون، تشکر و قدردانی از اعضا برای مشارکت و همکاری در پیاده‌سازی طرح تحقیق) متناسب با اهداف بسته آموزشی است؟	93%		86%
آیا مدت‌زمان جلسه دهم (۹۰ دقیقه) با محتوای مطرح شده در جلسه دهم متناسب است؟	86%		71%
کل	97%		94%
	Kendall's W=0/766, Chi-square=265/144, Sig=0/001		

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

روایابی بسته آموزشی

در مرحله اول روایابی، اعضای پانل خبرگان ضمن بررسی روایی صوری بسته آموزشی، نظرات اصلاحی خود در خصوص بسته را به‌صورت مبسوط و کتبی اعلام کردند که پس از اعمال نظرات آنها، متن نهایی و اصلاح شده برنامه مجدداً به‌منظور بررسی روایی محتوایی بسته به شکل کمی در اختیار همان اعضای پانل قرار گرفت.

در نهایت، شاخص ضریب محتوایی کلی با استفاده از فرمول و با جاگذاری اعداد در فرمول (۱)،در عمده جلسات پانل تخصصی به سمت عدد ۰/۷۱برآورد گردید . با توجه به حداقل مقدار قابل قبول برای تائید اعتبار محتوایی اجزا بسته آموزشی (۰/۵۱)بسته آموزشی در س دین و زندگی مبتنی بر تئوری انتخاب از اعتبار مناسبی برخوردار است.در ضمن از شاخص روایی محتوایی نیز استفاده می شود که این شاخص توسط والتز و باسل ارائه شده است که برای محاسبه آن از خبرگان خواسته می شود میزان مرتبط بودن هر گویه را با طیف ۴ قسمتی غیر مرتبط،نیاز به بازبینی اساسی،مرتبط اما نیاز به بازبینی ،کاملا مرتبط می سنجیم .تعداد خبرگانی که گزینه ۳و۴ را انتخاب کرده اند بر تعداد کل خبرگان تقسیم می کنیم و عدد به دست امده ۰/۸۵ است که چون از حداقل تعیین شده ۰/۷۹ بزرگتر است بنابر این قابل قبول است . نتایج حاصله در جدول شماره ۳ آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

برنامه درسی دین و زندگی دوره متوسطه دوم از جمله حوزه‌های آموزشی و تربیتی است که در راستای پرورش آگاهی‌ها و سجایای دینی دانش‌آموزان این مقطع طراحی شده و توسط مجریان آن یعنی دبیران آموزش داده می‌شود. طبعاً اجرای بهینه این برنامه درسی مستلزم آن است که موانع، مشکلات و چالش‌های آن شناسایی و سپس رفع شوند. همچنین، یافته‌های تحقیقاتی مرتبط با کتب درسی در نظام آموزش‌وپرورش ایران بیانگر آن است که به دلایل گوناگون کتاب‌درسی تنها منبع و رسانه آموزشی است که مورداستفاده و استناد معلم و دانش‌آموزان قرار می‌گیرد (موسی‌پور،۱۳۹۵). در عین حال ،عابدی و همکاران (۱۳۹۲)تاکید کرده اند که در کتب درسی دین و زندگی باید علاوه بر ابعاد شناختی، جنبه های عملی و الگو پذیری دانش آموزان مورد توجه قرار بگیرد و محتوای این کتاب باید ابتدا با فراهم کردن محیط مناسب و ارائه الگوهای تربیتی به ایجاد عادات نیک و بیدار کردن فطرت، زمینه تربیت دینی را در متربی فراهم کرده و سپس برای مستحکم کردن اعتقادات و از میان بردن تردیدها و پرهیزها در دینداری دانش آموزان به ارائه مباحث عقلی و اقامه برهان اقدام نماید.از سوی دیگر، پژوهش زینال پور و کیهان (۱۳۹۷)کاربرد رسانه های آموزشی مثل فیلم ،تلفن همراه،نرم افزارهای قرآنی و مذهبی در آموزش و تفهیم مفاهیم دینی به دانش آموزان موثر دانسته است.به هر حال ،با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش و مستندات نظری و پژوهشی که در این مقاله مورد اشاره و استناد قرار گرفت می توان گفت برنامه درسی دین و زندگی مقطع متوسطه دوم نظام آموزش و پرورش کشور هر چند ابزار و رسانه مهمی برای انتقال و ارائه مفاهیم و آموزه های مذهبی و دینی به دانش آموزان است ،ولی با این حال این عرصه آموزشی و تربیتی با مشکلات و تنگناهای مختلفی در بخش های آموزشی مواجه است که باعث شده تاثیر گذاری عملی این درس بر رفتارهای دینی ومذهبی دانش آموزان کاهش یابد.در این راستا به نظر می رسد که انجام اقداماتی از جمله طراحی و اجرای بسته های آموزشی مانند آنچه در این تحقیق اتفاق افتاد در آموزش های ضمن خدمت کیفی برای دبیران درس دین و زندگی به منظور دانش و مهارت افزایی آنها در زمینه تدریس بهتر و عمیق تر درس دین و زندگی و ارتقای سطح نفوذ و اثر گذاری آنها بر الگوهای شخصیتی و رفتار ی فراگیران جوان دوره متوسطه، اصلاح تعدیل، روز آمد و کاربردی کردن محتوای کتاب دین و زندگی دوره متوسطه

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

دوم ،استفده از ظرفیت های هنری و زیبایی شناختی در طراحی و تدوین مطالب کتاب، ارائه مباحث کاربردی و پیوند آنها با واقعیت های عینی جامعه با توجه به چهار چوب تئوری انتخاب در این تحقیق، تخصیص امکانات و تجهیزات کمک آموزشی لازم به مدارس متوسطه برای متنوع سازی آموزش این درس ،برنامه ریزی نهادهای کلان اجتماعی جامعه برای مبارزه و مقابله منطقی با کژ کارکردها و نابهنجاری های موجود در سطح جامعه و ارتقای سطح سلامت اجتماعی و سالم سازی تعاملات عینی شهروندان، استفاده از ظرفیت های انجمن اولیا و مربیان برای آموزش تئوری انتخاب در کنار درس دین و زندگی و همسو شدن با دبیران و دانش آموزان در امر آموزش و ایجاد ارتباط هر چه بیشتر آموزش های دبیرستان با خانواده ها به ویژه در دروس دینی و مذهبی و همگون سازی آنهاو.. می توانند در اصلاح و بهبود کیفی فرایند تربیت دینی دانش آموزان اثرات قابل توجهی داشته باشد . تحقیق انجام شده با دو محدودیت روبرو شد که اولین آن متغیر مقطع تحصیلی بود که در پژوهش حاضر کنترل شده بود و جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان پایه دهم است که در تعمیم نتایج به سایر مقاطع تحصیلی متناسب با نیازها و دوره سنی آنها تهیه و تدوین شود و دومین محدودیت متغیر جنسیت بود که آن هم در این پژوهش کنترل شد و جامعه آماری دانش آموزان دختر در نظر گرفته شدند، لذا در تعمیم نتایج باید احتیاط کرد و بسته ای متناسب برای پسرا ن با توجه به نیازها و مقتضیات آنها در نظر گرفته شود.

منابع

اسلامیان، زهرا؛ سعیدی رضوانی، محمود؛کرمی، مرتضی ؛ ایونس، دیوید.(۱۴۰۰). اجرای برنامه درسی مبتنی برتفاوت‌های فردی درس "دین و زندگی"در نظام آموزش و پرورش ایران ؛چالش‌ها و راهکارها، مجله تربیت اسلامی، زمستان ۱۴۰۰ شماره ۳۸ رتبه ب وزارت علوم.

امینی، محمد.(۱۴۰۰). برنامه درسی دین و زندگی دوره متوسطه دوم ؛چالش‌های موجود وارسی تجارب زیسته دبیران، مجله پژوهش در مسائل تعلیم وتربیت اسلامی ؛زمستان ۱۴۰۰، شماره ۵۳ رتبه ب وزارت علوم.

آل بویه، گوهر؛طباطبائی، سید موسی وطباطبائی، خدیجه سادات.(۱۳۹۵). بررسی اثر مداخله روانشناسی مثبت نگر به شیوه گروهی بر عزت نفس، خود پنداره و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر تجدیدی پایه اول دبیرستان، مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۱(۲۲) :۱-۲۲.

باطنی ،سعیده ؛خنیفر،حسین؛تقوی،زهره(۱۴۰۲)مولفه های تربیتی انسان با تاکید بر تربیت اخلاقی در خطبه‌های امام حسین(ع)در واقعه عاشورا؛مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی ،شماره۵۹،صص۳۹۳-۴۱۸

بدری گرگری، رحیم؛نعمتی، شهروز؛واحدی، شهرام و طاهری، اعظم.(۱۳۹۸). اثر بخشی مداخلات روانشناسی مثبت گرای مبتنی بر مدرسه بر سطوح اجتماعی و رفتاری بهزیستی تحصیلی، راهبردهای اموزشی در علوم پزشکی، ۱۲(۱) :۱۰۲-۱۰۹.

جوادی، ناهید؛پناه علی، امیروعلیوندی وقا، مرضیه (۱۳۹۹). اثر بخشی روش آموزشی کلاس معکوس و روش سخنرانی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان، فصلنامه تدریس پژوهی، سال هشتم، شماره۲

حیدر پور، حسن؛صادق زاده قمصری، علیرضا؛سجادی، مهدی.(۱۳۹۷). تحلیل تطبیقی راهنمای برنامه درسی دین و زندگی دوره متوسطه دوم با مولفه‌های سبک زندگی اسلامی ایرانی، فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۳(۴) :۶۶-۳۵.

خادمی، سولماز(۱۳۹۸). تحلیل محتوای برنامه درسی دین و زندگی دوره متوسطه از نظر میزان توجه به خلاقیت، تفکر نتقادی و ابراز وجود در دانش آموزان، مجله شماره ۱۷، رتبه ب وزارت علوم.

خالق خواه، علی؛نجفی، حبیبه؛زاهد بابلان، عادل(۱۳۹۷). فراتحلیل بررسی کیفیت تدریس معلمان، فصلنامه علمی تدریس پژوهی، سال ششم، شماره اول.

دهقانی،لیلا؛جوکار،نجف (۱۴۰۲)تربیت متعالی در دیدگاه امام محمد غزالی و ابراهام مزلو،مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی دوره۳،شماره۵۸،صص۱۵۵-۱۸۴

رحیمی، عبدالله؛بهمنی قائدی، ابوالحسن ؛صفی شلمزاری، سعید(۱۳۹۹). بررسی روش‌ها و فنون تدریس از منظر قرآن کریم، فصلنامه علمی تدریس پژوهی، سال هشتم، شماره۲

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

رضوی، عبد المجید؛ رسولی شریانی، رض؛بنی علی، علیرضا(۱۳۹۴) تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دین و زندگی دوره متوسطه بر مبنای اصول و روش‌های تربیتی مستخرج از الحجه البیضاءبالتهذیب الاحیاء(با تاکید بر بخش عادات و منجیات)، فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۱(۱) ۸۹-۶۱.

رعیت ابراهیم آبادی، معصومه، ارجمند نیا، علی اکبرو افروز، غلامعلی(۱۳۹۴). بررسی پژوهش نامه روانشناسی مثبت، ۱(۲) :۱۴-۱.

زینال پور، سمیرا ؛کیهان، جواد. (۱۳۹۷) پدیدار شناسی شیوه‌های آموزش مذهبی والدین به کودکان پیش دبستانی، فصلنامه علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۶(۱۱) :۹۱-۶۹.

سلطان احمدی، جواد؛الله وردی زاده، خلیل؛خیری، ابراهیم؛سرخوش، مهدی.(۱۳۹۱). بررسی میزان پاسخگویی کتاب دین و زندگی سال دوم متوسطه به نیازهای معنوی و روانی دانش آموزان از دیدگاه دبیران دینی وقرآن، دو فصلنامه مدیریت وبرنامه ریزی در نظام‌های آموزشی، ۵(۸) :۷۷-۶۱.

سلطانی، آمنه.(۱۳۹۷). بررسی علل بی علاقگی دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم به درس دین و زندگی، یازدهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، موجود در https:www.civilica.com/paper-RAFCON11-409.html

شیخ زاده، مصطفی. (۱۳۹۲). آسیب شناسی برنامه درسی دینی به عنوان الگوی تغییر در برنامه درسی دوره متوسطه، همایش ملی تغییر برنامه درسی دوره‌های تحصیلی آموزش و پرورش

صاحبی، علی ؛زیرک، حسین. (۱۳۹۹) واقعیت درمانی برای قرن بیست و یکم، تهران، انتشارات سایه سخن ۵۶-۳۳.

صاحبی، علی.(۱۳۹۰). مسئولیت پذیری فضیلت گمشده، تهران، انتشارات سایه سخن۲۳-۴۵.

صاحبی، علی.(۱۳۹۱). نظریه انتخاب و واقعیت درمانی. رشدمشاوره مدرسه، شمار۲۷-۱۱-۴.

صاحبی، علی؛بهلو نژاد، امیر محمد.(۱۳۹۸). کوچینگ زندگی خود شکوفایی در سایه راهبری شخصی، تهران، اندیشه احسان.

صادقی، مسعود و بیرانوند، زینب.(۱۳۹۶). تاثیر آموزش مثبت نگر گروهی بر پیوند با مدرسه در دانش آموزان دختر دوره متوسطه. پژوهشنامه روانشناسی مثبت، ۳(۲) :۳۵-۱۹.

عابدی، فاطمه؛منادی، مرتضی؛خادمی، ملوک ؛کیامنش، علیرضا.(۱۳۹۲). تحلیل محتوای کتاب‌های درس دین و زندگی دوره متوسطه با تاکید بر شاخص‌های تربیتی در برنامه درسی ملی، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره۱:۱۲۰، ۳۵-۱۰۱.

علوی، زینب؛ قدم پور، عزت اله و غضنفری، فیروزه(۱۳۹۶). تاثیر آموزش خوش بینی به روش قصه گویی بر اختلالات رفتاری دانش اموزان پسر پایه پنجم. مجله روانشناسی بالینی و شخصیت، ۱۵(۲) :۹۶-۸۵.

فتی، لادن و موتابی، فرشته(۱۳۸۵). مهارت روابط بین فردی موثر.تهران:دانژه.

قاسمی، سید علی؛فدایی، مهدی.(۱۳۹۸) کتاب دنیای مطلوب من، تهران، انتشارات سایه سخن.

گلاسر، ویلیام.(۱۹۹۸) نظریه انتخاب : روانشناسی نوین آزادی فردی. ترجمه مهرداد فیروز بخت (۱۳۸۵). تهران: چاپ رسا.

گلاسر، ویلیام.(۲۰۰۶). هر دانش آموزی می‌تواند موفق شود. ترجمه علی صاحبی (۱۳۹۴). تهران : سایه سخن.

مجد الدین،طاهره؛میر دامادی،سید محمد؛سرمدی،محمد رضا(۱۴۰۲)طراحی الگوی رشد اخلاقی دانش آموزان در چهار چوب فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی ،مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی،شماره۶۰صص۱۸۱-۲۰۲

موسوی ندوشن ،فاطمه سادات ؛نیلی،محمد ؛نیستانی ،محمد رضا)۱۴۰۲(کاوش پدیدار شناختی بر شایستگی پایه آموزگاران برای تحقق ساحت تربیت اعتقادی،عبادی و اخلاقی ،مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی دوره۳۱-ش۵۸-صص۲۷۱-۲۹۸

موسی‌پور، نعمت الله. (۱۳۹۵) مبانی برنامه ریزی آموزش متوسطه، مشهد:استان قدس رضوی.

میر عارفین، فاطمه سادات. (۱۳۹۰). آسیب شناسی کتاب‌های دین و زندگی از منظر توجه به نیازهای دانش آموزان، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، ۶(۲۲) :۹۶-۵۹.

میر کمالی، سید محمد؛اعلامی، فرنوش ؛نارنجی ثانی، فاطمه. (۱۳۹۱). بررسی نقش فرهنگ اعتماد در عملکرد معلمان مدارس ابتدایی شهرتهران، مجله نوآوری‌های آموزشی شماره ۴۲از ص۳۱-۵۰.

الهی قمشه ای، حسین.(۱۳۹۲). ۳۶۵ روز در صحبت قرآن، انتشارات سخن۱۳۵-۱۲۰.

یکانی زاد، امیر؛گل محمد نژاد بهرامی، غلامرضاو سلیمان نژاد، اکبر.(۱۳۹۷). اثر بخشی آموزش مهارتهای مثبت اندیشی بر سرمایه روانشناختی وشادزیستی دانش آموزان.فصلنامه سلامت روان کودک، ۵۰۴) :۱۴۷-۱۳۵.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

Ferguson ،C.(2018). Is positive education another fad perhaps ،but it supported by good research. Available at: https://www.theconversation.com.23/3/2020

Glasser W C.(2008). procedures :The cornerstone of institute training. the William G lasser institute Newsletter. summer. Chats worth ca: the William Glasser institute.

Glasser w(1998) choice theory :A new psychology of personal free dom. New York NY :Harper.

Glasser w(2005) Defeining mental health problem. chat worth CA : William Glasser.

Glasser w.(2011). every student can succeed. Los Angeles:

Greene ،T؛Gross ،R؛Amsel ،L&Hoven ،C(2018). The mental health of children and is adolescents exposed to9/11:lessons and still to be learned. World trade Center Pulmonary Diseases and Multi Organ System Main festations۵ ،121-136

Marsh ،H.(2008). Academic Buoyancy Toward an understanding of students ever day acacdemic resilience.2018.journalof school psychology۸۵-۵۳ ،۴۶ ،.

Seligman. M.E.&Csiks zentmihaly ،(2014). positive psychology :An introduction. Netherlands :Springer ،279-298.

Waters ،L.(2011). A review of School- Based Positive. The Australian Educational and Developmental Psychologyist، 28(2) ،75-90.

White.M&Kern ،M.L.(2018) Positive education :teaching for well-being and academic mastery. international Journal of Well-being. 8(1) ،1-17.Doi:10.5502/ijw.v8il.558.23/3/2020.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]

مجلهٔ پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت
شمارهٔ پیاپی ۷۲، بهار و تابستان، سال۱۴۰۳
Journal of research on Issues of Education

Editing and Validating the Study Package of Religion and Life Based on Choice Theory

Marzieh Rezaei SoltanAbadi[۱], Parvin Kadivar*[۲] and Ismail Saadipour (Biyabangard)[۳]

Abstract:

The current research was conducted with the aim of compiling and validating the educational package of the 10th grade religion and life lesson based on Choice Theory. The research method for the stage of designing and compiling the educational package was descriptive-analytical method mixed . The main themes of the training package and the time required for training were taken from written sources such as the model of G schools and internal and external research projects. To validate the package, while using the face validity method, the content validity method was used in a qualitative and quantitative way. It was used with a panel of 14 experts. 14 experts were considered as the statistical population, 10 of them were in the field of psychology, two were in the field of curriculum planning, and two were in the field of education. In addition, two relative coefficients of content validity and content validity index were used. The minimum and maximum relative content validity coefficients for each item of the package were calculated as 1 and 0.71, and the content validity index in most sessions reached the number (0.85) for all goals in the educational protocol. The results revealed that the educational package of the Religion and Life lesson based on Choice Theory for 10th grade students have good formal and content validity and has the necessary validity for educational applications and research use.

Keywords: Educational Package, Choice Theory, Religion and Life Lesson, Tenth Grade.

۱. PhD student in educational psychology, Department of psychology,QomBranch,IslamicAzadUniversity,Qom,Iran Kazem.ebrahimi2@gmail.com
۲. full professor of 46th grade, Department of psychology, TehranBranch,Tehran, Iran, (Corresponding author) - Kadivar 220 @yahoo.com
۳. full professor , Department of psychology,BranchTehran, AllamehTabatabaeiUniversity, Tehran, Iran. E.sadipour@atu.ac.ir

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-18]